

Protocol medisch handelen en medicijnverstrekking

OMO SCHOLENGROEP BOXTEL

PROTOCOL MEDISCH HANDELEN EN MEDICIJNVERSTREKKING

Inhoud

Inleiding.....	3
1. De leerling wordt ziek op school	4
2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek	5
3. Medische handelingen	6
4. Aansprakelijkheid	8
I. Civielrechtelijke aansprakelijkheid	8
II. Strafrechtelijke aansprakelijkheid.....	8
Bijlage 1: leerling wordt ziek op school/toestemmingsformulier	9
Bijlage 2: het verstrekken van medicijnen op verzoek/toestemmingsformulier	12
Bijlage 3: Uitvoeren van medische handelingen/toestemmingsformulier	14
Bijlage 4: Uitvoeren van medische BIG handelingen/bekwaamheidsverklaring	16
Bijlage 5: Hoe te handelen bij een calamiteit	17

1. Inleiding

Scholen kunnen te maken krijgen met vragen over medisch handelen. Het uitvoeren van medische handelingen brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied.

Dit protocol medisch handelen is gebaseerd op het Protocol Medicijnverstrekking en Medisch handelen van de GGD. Het protocol geeft een aantal richtlijnen met betrekking tot medicijnverstrekking en medisch handelen op scholen en vormt daarmee een handreiking voor verantwoord medisch handelen op scholen. In de bijlagen zijn model- toestemmingsverklaringen opgenomen voor de verschillende situaties die zich op school kunnen voordoen. Deze kunnen bij inschrijving van de leerling op de school worden ingevuld. Het model-protocol biedt een kader om het medisch handelen op scholen te reguleren en kan worden aangevuld met een eigen beleid vanuit de scholen.

Aangezien schoolleiding en medewerkers met het toedienen van medicijnen en het verrichten van medische handelingen een aantal verantwoordelijkheden op zich nemen die juridische consequenties hebben is hieronder uiteengezet welke vormen van medisch handelen we kennen en of en zo ja onder welke omstandigheden deze handelingen tot civiel- of strafrechtelijke aansprakelijkheid kunnen leiden.

Ten aanzien van medisch handelen op school kunnen drie categorieën worden onderscheiden:

- De leerling wordt ziek op school;
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek;
- Medische handelingen.

De drie categorieën worden hierna apart beschreven.

2. De leerling wordt ziek op school

Regelmatig komt een leerling 's morgens gezond op school wordt hij of zij tijdens schooluren ziek. Over het algemeen is een docent niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootste mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een leerling die ziek is, naar huis moet. De school zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om de leerling op te vangen, wordt de leerling gehaald of moet het gebracht worden, moet hij/zij naar de huisarts, etc.?).

a. Eerst de ouders (of de daartoe aangewezen vertegenwoordiger van de ouders) raadplegen

Ook wanneer een docent inschat dat de leerling bij een eenvoudig middel gebaat is, is het gewenst om altijd eerst contact te zoeken met de ouders. Geadviseerd wordt de leerling met de ouders te laten bellen. Vraag daarna om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken.¹ Het is aan de school om te beslissen of zij pijnstillers verstrekt. Wordt hiertoe besloten, dan is het van belang om hier een goede registratie van bij te houden zodat een leerling geen overdosering krijgt.

b. Als een ouder of aangewezen vertegenwoordiger niet te bereiken is

Lastiger is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. De leerling kan niet naar huis gestuurd worden als daar geen toezicht is. Ook kunnen de medicijnen zonder toestemming van de ouders niet verstrekt worden. In de Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst worden leerlingen qua beslissingsbevoegdheid als volgt ingedeeld:

- tot 12 jaar: ouders of voogd beslissen. Aan de jonge leerling moet wel op een begrijpelijke manier worden verteld wat er met hem/haar gaat gebeuren.
- 12 tot 16 jaar: zowel ouders als leerling moeten toestemming geven. De mening van de leerling is in principe doorslaggevend.
- vanaf 16 jaar: leerling zijn beslissingsbevoegd. De ouders krijgen ook geen informatie over hun kind, tenzij de leerling daar toestemming voor geeft.

Het is van belang om binnen de school een of meerdere vaste personen aan te wijzen die middels scholing bekwaam zijn om te beslissen over de uitgifte van medicatie. Deze vaste verantwoordelijke medewerker beheert eveneens de medicatie en legt de uitgifte hiervan vast. Het is van belang dat deze medewerker eveneens toegang heeft tot de medische gegevens van de leerlingen. Deze taak kan niet opgelegd worden en wordt dus op vrijwillige basis uitgevoerd.

De vaste verantwoordelijke medewerker beslist eveneens of een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Realiseer u dat u geen arts bent en raadpleeg bij twijfel altijd een (huis)arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld.

c. Blijf de leerling observeren

Het blijft zaak de leerling voortdurend te observeren. Iedere situatie is anders zodat we niet uitputtend alle signalen kunnen benoemen die zich kunnen voordoen.

Enkele zaken waar u op kunt letten zijn:

- toename van pijn;
- misselijkheid;
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen);
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur);

¹ Zie bijlage 1

- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Leerlingen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan pufjes voor astma, antibiotica of het eenmalig toedienen van een epi-pen. Ouders vragen dan aan de schoolleiding om deze middelen te verstrekken. In deze situatie is de toestemming van de ouders gegeven. De school is wettelijk niet verplicht om hieraan mee te werken.

Het is in dit geval van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen.² Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van de leerling kunnen leiden. Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Hiervoor is een medicijninstructie toegevoegd in bijlage 2. Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren, opbergen en de wijze van controle op vervaldatum. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de school verwachten en zij weet op haarbeurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van de betreffende leerling.
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn.
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan de betreffende /leerling gegeven heeft.
- Bewaar de medicatie op een vooraf afgesproken vaste plaats.

Mocht de situatie zich voordoen dat een leerling niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn, bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg in alle gevallen dat u duidelijk alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van de leerling, het medicijn dat is toegediend, welke reacties de leerling vertoont (eventueel welke fout is gemaakt³).

² Zie bijlage 2

³ Zie bijlage 5

4. Medische handelingen

Het is van groot belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde handicap zoveel mogelijk naar school gaat. Het kind heeft contact met leeftijdsgenootjes, neemt deel aan het normale leven van een schoolkind en wordt daardoor niet de hele dag herinnerd aan zijn handicap of ziekte. Uiteraard is het belangrijk voor een langdurig ziek kind om, indien mogelijk, naar school te gaan.

Wet BIG

In uitzonderlijke gevallen zullen ouders aan de schoolleiding vragen handelingen te laten verrichten die vallen onder de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG). In de Wet BIG staan deze zogenoemde 'voorbehouden handelingen' (hierna: medische handelingen). Dit zijn handelingen die enkel door bevoegd zorgpersoneel mogen worden uitgevoerd. Te denken valt daarbij aan het geven van sondevoeding, het meten van de bloedsuikerspiegel bij diabetespatiënten door middel van een vingerprikje, etc. In zijn algemeenheid worden deze handelingen door de Stichting Thuiszorg, ouders of door de leerling zelf op school verricht. Bij voorkeur zouden scholen een vaste ruimte moeten hebben waar leerlingen deze handelingen, bijvoorbeeld prikken voor diabetes, zelf kunnen uitvoeren.

In uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, kan er door de ouders een beroep op de school worden gedaan. In de Wet BIG is namelijk ook een mogelijkheid opgenomen die anderen dan BIG-geregistreerde professionals de bevoegdheid geeft deze medische handelingen uit te voeren. Uiteraard moeten ook ouders voor het uitvoeren van medische handelingen schriftelijk hun toestemming geven.⁴

Schoolbesturen en medewerkers moeten zich wel realiseren dat zij bepaalde verantwoordelijkheden op zich nemen wanneer wordt overgegaan tot het uitvoeren van een medische handeling. Dit hoeft niet onoverkomelijk te zijn, maar het is goed zich te realiseren wat hiervan de consequenties kunnen zijn. Ook voor het verrichten van medische handelingen geldt dat de school en de medewerker medewerking mag weigeren.

Bekwaamheidsverklaring

Naast het feit dat ouders uiteraard toestemming moeten geven voor het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind, stelt de Wet BIG dat er ook sprake moet zijn van een bekwaamheidsverklaring. Voor het opstellen van een bekwaamheidsverklaring bestaan geen vaste wettelijke regels. In bijlage 4 staat het model-formulier wat hiervoor ter beschikking is gesteld door de GGD.⁵

Wel is vereist dat de vaste verantwoordelijke medewerker die de bekwaamheidsverklaring wil verkrijgen een gedegen instructie moet krijgen hoe hij of zij deze BIG-handeling moet uitvoeren. Deze instructie moet worden gegeven door een BIG-geregistreerde professional (meestal de behandeld arts of verpleegkundige). De professional legt in de verklaring vast dat de BIG-handeling door de medewerker ten minste eenmaal goed en geheel zelfstandig is uitgevoerd. De bekwaamheidsverklaring wordt daarop getekend door de BIG-geregistreerde professional. Ter uitvoering van de Wet BIG zijn verschillende protocollen ontwikkeld (bijvoorbeeld een protocol voor injecteren, het toedienen van zuurstof, etc.). Een medewerker die in het bezit is van een bekwaamheidsverklaring mag – behoudens toestemming van een BIG-geregistreerde professional – niet afwijken van het protocol voor de BIG-handeling.

Op deze manier wordt een zo optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, medewerker en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de school zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een docent in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van een BIG-handeling.

Binnen organisaties in de gezondheidszorg is het gebruikelijk dat een arts, of een door hem aangewezen en geïnstrueerde vertegenwoordiger, een bekwaamheidsverklaring afgeeft met het oog op eventuele aansprakelijkheden.

⁴ Bijlage 3

⁵ Bijlage 4

Het is van belang om deze bekwaamheidsverklaring schriftelijk vast te leggen en ook steeds na te gaan of de medewerker zich daarnaast ook bekwaam acht. Een schoolbestuur dat niet kan bewijzen dat een medewerker voor een bepaalde handeling bekwaam is, raden wij aan de medische handelingen niet te laten uitvoeren. Een medewerker die wel een bekwaamheidsverklaring heeft, maar zich niet bekwaam acht - bijvoorbeeld omdat hij of zij deze handeling al een hele tijd niet heeft verricht - zou de medische handeling eveneens niet mogen uitvoeren. Voor elke leerling en elke aparte medische handeling moet de medewerker een bekwaamheidsverklaring verkrijgen. Een medewerker die onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts deze handeling verricht, is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden. Ten aanzien van deze aansprakelijkheid volgt in het volgende hoofdstuk meer.

Een medewerker is en blijft verantwoordelijk voor zijn handelen, ook al heeft hij een bekwaamheidsverklaring van een arts. Hierom kan een docent dan ook nooit verplicht worden tot het verrichten van BIG-handelingen waarvoor een bekwaamheidsverklaring is vereist.

Calamiteiten

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, stel u dan direct in verbinding met de huisarts en/of specialist van het kind. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt. Geef verder door naar aanleiding van welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

5. Aansprakelijkheid

I. Civielrechtelijke aansprakelijkheid

Zoals hierboven omschreven, bestaan er twee soorten medische handelingen. Indien een medewerker een handeling uitvoert waarvoor de wet BIG geldt en waarvoor hij *geen* bekwaamheidsverklaring heeft gekregen, kan hij zowel civiel-als strafrechtelijk aansprakelijk zijn. Hetzelfde geldt als de medewerker wel een bekwaamheidsverklaring heeft maar afwijkt van het protocol zoals hem geleerd is. Maar ook indien de medewerker wel een bekwaamheidsverklaring heeft gekregen, maar zichzelf niet bekwaam (meer) acht omdat hij of zij de handeling bijvoorbeeld al een tijdlang niet heeft uitgevoerd, zou bij het foutief uitvoeren van de handeling aansprakelijk gesteld kunnen worden. Deze aansprakelijkheid kan niet contractueel worden uitgesloten door bijvoorbeeld een exonaratiebeding.

Ook de school kan in bepaalde situaties aansprakelijk gesteld worden. Zo is de school op grond van artikel 6:170 BW als werkgever aansprakelijk voor een fout van een ondergeschikte. Dit artikel geldt overigens niet enkel voor medische handelingen, maar voor elke fout van een ondergeschikte waardoor schade wordt toegebracht aan een derde.

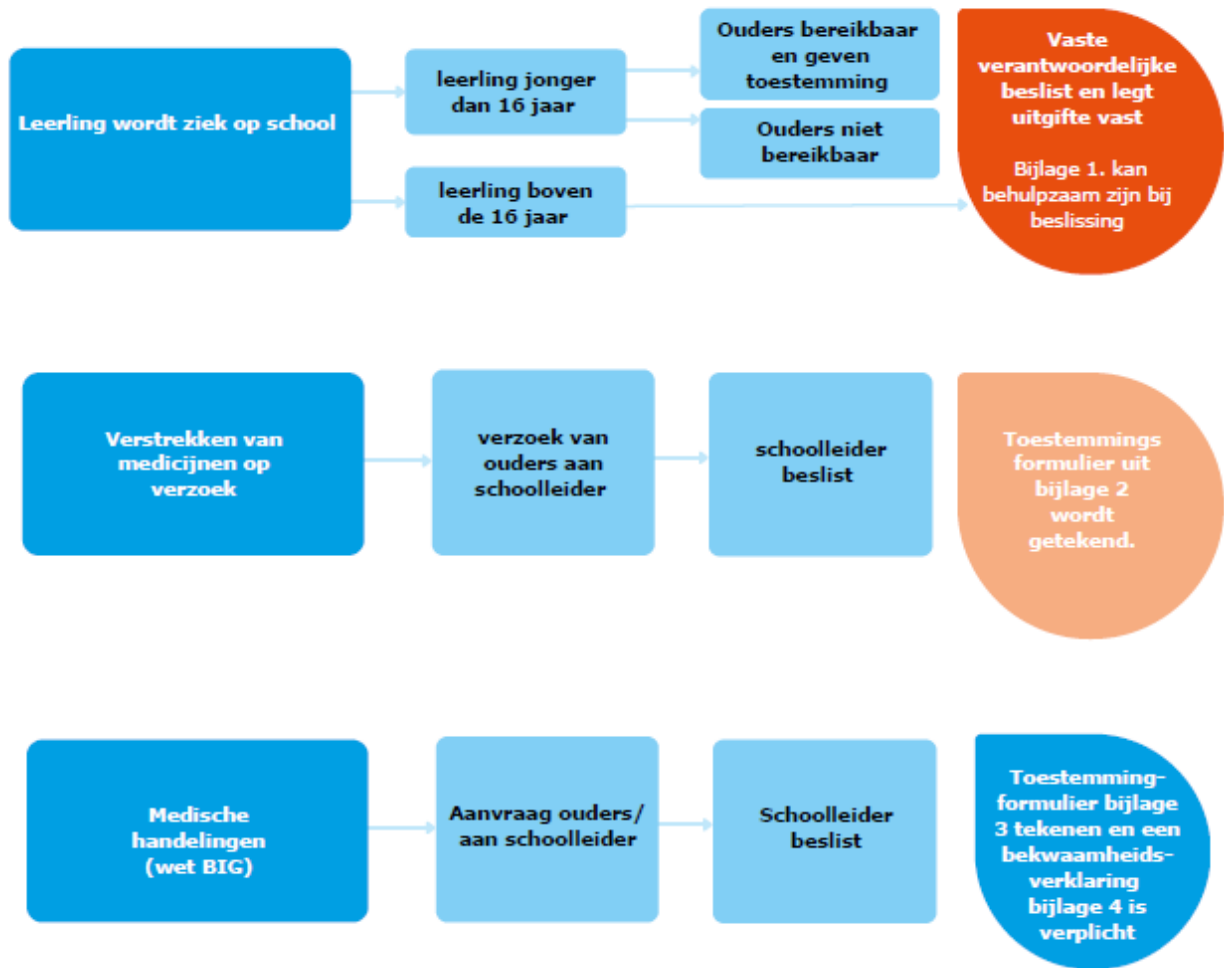
Daarnaast hebben scholen een zorgplicht tegenover hun leerlingen. Schending van deze zorgplicht kan leiden tot aansprakelijkheid van een school jegens de leerling die als gevolg daarvan schade leidt. Scholen zijn zich bewust van het aansprakelijkheidsrisico waaraan zij bloot staan. Voor het aannemen van (civielrechtelijke) aansprakelijkheid van een school is echter vereist dat de school de door haar ten opzichte van de leerling in acht te nemen zorg heeft geschonden.

II. Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Er is pas sprake van strafrechtelijke aansprakelijkheid wanneer aan de zijde van de medewerker en/of school sprake is van schuld aan enig strafbaar feit. Strafvervolgning op grond van het Wetboek van Strafrecht is enkel aan de orde wanneer aan het bestanddeel "opzet" of "schuld" is voldaan en er voldoende bewijs kan worden aangedragen om de bestanddelen "opzet" of "schuld" te onderbouwen. Zo is er bijvoorbeeld sprake van mishandeling in strafrechtelijke zin wanneer een medewerker de gezondheid van een leerling opzettelijk, dat wil zeggen expres, heeft benadeeld. Daarnaast kan men strafrechtelijk worden vervolgd wegens letsel door schuld of – in het ergste geval – dood door schuld. Schuld moet hier gelezen worden als verwijtbaar gedrag in die zin dat de persoon in kwestie aanmerkelijk onvoorzichtig heeft gehandeld. Indien iemand het risico op lichamelijk letsel niet kende of behoorde te kennen, of zich voldoende heeft ingespannen om het risico af te wenden, dan is er echter geen sprake van schuld in strafrechtelijke zin. '

Weer anders ligt het als er sprake is van een noodsituatie. In een noodsituatie wordt iedereen geacht te helpen naar beste weten en kunnen. Niet handelen levert immers strafrechtelijke aansprakelijkheid op. Artikel 450 Wetboek van Strafrecht is hierop van toepassing: *"Hij die, getuige van het ogenblikkelijk levensgevaar waarin een ander verkeert, nalaat deze die hulp te verlenen of te verschaffen die hij hem, zonder gevaar voor zichzelf of anderen redelijkerwijs te kunnen duchten, verlenen of verschaffen kan, wordt, indien de dood van de hulpbehoevende volgt, gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie."*

6. Stroomdiagram

Bijlage 1: leerling wordt ziek op school/toestemmingsformulier

Toestemming tot handelwijze voor als het kind ziek wordt op school (eventueel te gebruiken als bijlage bij het inschrijfformulier van de school)

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, persoon. Een enkele keer komt het voor dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet dan zal een vaste verantwoordelijke medewerker een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is met een "eenvoudige" pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden. Als u met bovenstaande akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

naam leerling: _____

geboortedatum: _____

(Wanneer onderstaande gegevens reeds op het inschrijfformulier vermeld zijn, kunt u verder gaan naar ommezijde.)

adres: _____

postcode en plaats: _____

naam ouder(s)/verzorger(s): _____

telefoon thuis: _____

telefoon werk: _____

naam huisarts: _____

telefoon: _____

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

naam: _____

telefoon thuis: _____

telefoon werk: _____

Z.O.Z.

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

- Medicijnen

Naam:

- Ontsmettingsmiddelen:

Naam:

- Smeerseltjes tegen bijvoorbeeld insectenbeten:

Naam:

- Pleisters:

Naam:

- Overig:

Naam:

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school? Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende:

Naam: _____

Ouder/verzorger: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Bijlage 2: het verstrekken van medicijnen op verzoek/toestemmingsformulier

Toestemming tot het verstrekken van medicijnen op verzoek Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

naam leerling: _____

geboortedatum: _____

adres: _____

postcode en plaats: _____

naam ouder(s)/verzorg(er)s: _____

telefoon thuis: _____

telefoon werk: _____

naam huisarts: _____

telefoon: _____

naam specialist: _____

telefoon: _____

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte:

Naam van het medicijn:

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

_____ uur

_____ uur

_____ uur

_____ uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

Dosering van het medicijn:

Wijze van toediening:

Wijze van bewaren:

Controle op vervaldatum door: _____ (naam)

_____ (functie)

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde docent die daardoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam: _____

Ouder/verzorger: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Medicijninstructie

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op:

_____ (datum)

Door:

Naam: _____

Functie: _____

Van: _____ (instelling)

Aan:

Naam: _____

Functie: _____

Van: _____ (naam school en plaats)

Bijlage 3: Uitvoeren van medische handelingen/toestemmingsformulier

Toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenaamde 'medische voorbehouden handeling' op school bij:

naam leerling: _____

geboortedatum: _____

adres: _____

postcode en plaats: _____

naam ouder(s)/verzorger(s): _____

telefoon thuis: _____

telefoon werk: _____

naam huisarts: _____

telefoon: _____

naam specialist: _____

telefoon: _____

naam medisch contactpersoon: _____

telefoon: _____

Beschrijving van de ziekte waarvoor de 'medische handeling' op school bij de leerling nodig is:

Omschrijving van de uit te voeren 'medische handeling':

De 'medische handeling' moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

_____ uur

_____ uur

_____ uur

_____ uur

De 'medische handeling' mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

Manier waarop de 'medische handeling' moet worden uitgevoerd:

Eventuele extra opmerkingen:

Bekwaamheidsverklaring aanwezig

ja/nee

Instructie medisch handelen

Instructie van de 'medische handeling' + controle op de juiste uitvoering is gegeven op:
_____ (datum)

Door:

Naam: _____

Functie: _____

Van: _____ (instelling)

Aan:

Naam: _____

Functie: _____

Van: _____ (naam school en plaats)

Ondergetekende:

Naam: _____

Ouder/verzorger: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Bijlage 4: Uitvoeren van medische BIG handelingen/bekwaamheidsverklaring

Verklaring Bekwaam uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling:

verklaart dat,

naam werknemer: _____

functie: _____

werkzaam aan/bij: _____

na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handeling bekwaam uit te voeren.
De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

naam leerling: _____

geboortedatum: _____

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor de leerling noodzakelijk wegens:

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is. De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

Ondergetekende:

Naam: _____

Functie: _____

Werkzaam aan/bij: _____

Plaats: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Bijlage 5: Hoe te handelen bij een calamiteit

Hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van:

1. het toedienen van medicijnen aan een kind
2. het uitvoeren van een medische (BIG)handeling

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen, waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of 'medische' handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan (eventueel welke fout is gemaakt).
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - o Naam van het kind
 - o Geboortedatum
 - o Adres
 - o Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
 - o Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
 - o Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 - o Leg kort en duidelijk uit wat er gebeurd is.
 - o Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
 - o In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan